

SAJTÓSZEMLE

(2025.08.18.)

NEB HÍREK

- [MAGYAR ELLENÁLLÁS A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ IDEJÉN ELNEVEZÉSŰ TEMATIKUS BLOKK A SZÁZADOK CÍMŰ FOLYÓIRAT FRISS SZÁMÁBAN](#)
- [FARKASVEREM - AZT ISMERIK, HOGY REAGAN, BREZSNYEV ÉS KÁDÁR UTAZIK A REPÜLŐN? NYILVÁN!](#)
- [ÁLLAMI ELISMERÉSBEN RÉSZESÜLT MÁTHÉ ÁRON TÖRTÉNÉSZN](#)
- [KOSZORÚZÁS A BUDAÖRSI NÉMET-MAGYAR KATONAI TEMETŐBEN](#)

HÍREK, TUDÓSÍTÁSOK, PUBLICISZTIKÁK, INTERJÚK

- [A SZTÁRTÖRTÉNÉSZN ÚTJA AZ ÁVH-TÓL A CEU-IG](#)

NEB HÍREK

Magyar ellenállás a második világháború idején elnevezésű tematikus blokk a Századok című folyóirat friss számában

HVG/HVG.HU - 2025.08.

„Egy antiszemita politikus, sőt akár egy nyilas pártszolgálatos is lehetett alkalomadtán embermentő” – az első olvasatban főbe kólintó, ám tanulmányokkal alátámasztott megállapítást Bartha Ákos vetette papírra a Századok legújabb számában a Magyar ellenállás a második világháború idején elnevezésű tematikus blokk bevezetőjében. A történész (egyébiránt Bajcsy-Zsilinszky Endre monográfusa) az Ellenállók 1944–45 című, idén megjelent „portrélexikon” társszerkesztője úgy fogalmazott, hogy mivel a szerzők „nem minden esetben tudták beleszorítani mondandójukat” a népszerű tudományos kiadvány szűkös terjedelmébe, érdemesnek látszott jó néhány arcképet lábjegyzetelt szaktanulmányként is közreadni. A jó néhány közül most hatnak adott teret a Magyar Történelmi Társulat folyóirata, jelezve, bizonyítva, mennyire tarthatatlan az 1945 után folyamatosan súlykolt felfogás, amely a náciellenességet nemcsak antifasizmussá szűkítette, de felnagyítva ki is sajátította a kommunisták számára. A hat portré, pontosabban hat esettanulmány az ellenállás széles spektrumát reprezentáló összeállítássá lényegült át. Szekér Nóra például a németekkel kollaboráló Sztójay-kormány munkás államtitkára, Vasvári Lajos ismeretlen életútját tárta fel, Eöry Áron a kisgazdapárti politikus és lapszerkesztő Drozdy Győző memoárját vetette össze a fellelhető dokumentumokkal. A legátfogóbb életpályát Filep Tamás Gusztáv rajzolta meg „a magyar szabadelvű eszmék egyik legkövetkezetesebb védelmezőjéről”, a felejtésre „ítélt”, 1970-ben Saarbrückenben elhunyt gróf Apponyi Györgyről, a „nagy Apponyi” – vagyis a trianoni döntés ellen ékesen protestáló Apponyi Albert – fiáról. Aki 1938-ban, ötvennyolcad magával – parlamenti képviselőként – aláírója volt az első zsidótörvény elleni nevezetes értelmiségi deklarációnak, s egy évvel később a T. Házban titulálta nemzet-, társadalom- és keresztényellenesnek a második jogfosztó jogszabályt. S aki arisztokrata kapcsolatait is felhasználva törekedett az angolszász orientáció erősítésére. Ezek miatt alighanem az elsőek között került fel neve a Gestapo listájára, s 1944 márciusában Mauthausenbe deportálták.

Századok, 2025/3.

A Századok 2025/3-as számának tartalomjegyzéke:

<https://szazadok.hu/hir/96/Megjelent+a+Sz%C3%A1zadok+20253.+sz%C3%A1ma%21>

https://hvg.hu/hetilap-print-cikk/20253312szellem_plusz1

Kulcsszavak:

Földváryné Kiss Réka

#online #nyomtatott

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

**Farkasverem - Azt ismerik, hogy Reagan, Brezsnyev és Kádár utazik a repülőn?
Nyilván!**

HÍR FM - 2025.08.17.

Azt ismerik, hogy Reagan, Brezsnyev és Kádár utazik a repülőn? Nyilván! Pedig az 1948-88 közötti időszak viccesnek aligha volt nevezhető a keleti blokk lakói számára. De a megalázott, megvert ember kacagni akart urain – így ez lett a politikai vicc aranykora. A magyar szellemességből pedig még külföldre is futotta: „Nicu Ceausescu kérdezi az apját, miért nincs Romániában pornóújság? De fiam – válaszol a diktátor – hogyan festenénk a címlapon Anyáddal??”

A stúdióban Velkovics Vilmos vendége Horváth Attila alkotmánybíró, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Magyar Állam- és Jogi Történeti Tanszékének tanára és Ötvös István történész, a Pázmány Péter Tudományegyetem Újkori Történeti tanszék tanszékvezetője, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága tagja.

<https://www.youtube.com/watch?v=UTk69vbxz4c>

Kulcsszavak:

#Ötvös István

#rádió #online

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

Állami elismerésben részesült Máthé Áron történész

NEB FACEBOOK - 2025.08.16.

Nemzeti ünnepünk, augusztus 20-a alkalmából a Magyar Érdemrend lovagkeresztje elismerésben részesült Máthé Áron történész, szociológus, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnökhelyettese a XX. század totalitárius diktatúráinak valóságmű történetét feltáró kutatómunkája, a magyar emlékezetpolitika nemzetközi kapcsolatainak kiépítésében vállalt szerepe elismeréseként. Szívvel gratulálunk!

<https://www.facebook.com/nemzetiemlekezetbizottsaga/posts/pfbid0gAy6Z1gRuQS9gHLzKZ2omZDguEEWU9FVGwjTStaV33CXmXXTamaLHsCqfoQBevBml>

Kapcsolódó tartalom:

Állami kitüntetések adott át Gulyás Gergely - <https://kormany.hu/hirek/allami-kitunteteket-adott-at-gulyas-gergely2025>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

Koszorúzás a budaörsi német-magyar katonai temetőben

NEB FACEBOOK - 2025.08.15.

Idén a budaörsi német-magyar katonai temetőben karbantartási munkálatokat végzett 10 német és 10 magyar katona augusztus 04-15 között. Ennek befejezését követően – a hagyományoknak megfelelően – koszorúzással egybekötött záró ünnepséget tartottak. A Nemzeti Emlékezet Bizottsága (NEB) nevében Dergán Ádám, a NEB Hivatalának főigazgatóhelyettese koszorúzott.

A budaörsi katonai temetőben csaknem 14 ezer német és több mint 600 magyar, a II. világháborúban elesett katona nyugszik.

<https://www.facebook.com/nemzetiemlekezetbizottsaga/posts/pfbid0rtbHUbdcbTWzLPE4CRJmBBLW8rRWcWUKAE2KCdeRKgQcWwvmKNuJAuqKSG5ts8W7l>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

HÍREK, TUDÓSÍTÁSOK, PUBLICISZTIKÁK, INTERJÚK

A sztártörténész útja az ÁVH-tól a CEU-ig

FACEBOOK – 2025.08.18. - SZERZŐ MEZŐ GÁBOR

Leszámolás Vadkeleten (részlet)

Úgy fest, a kutatók nem tartanak Hanák Pétertől annyira, mint Göncz Árpádtól. Egy szélsőbaloldali történész, Csunderlik Péter már könyvet is írt az életéről Egy különleges közép-európai történész címmel. Ha az olvasó figyel, hamar észreveheti: nem magyar, hanem közép-európai történésszel van dolga. Írjuk Csunderlik, illetve a kiadó javára, hogy a fülszövegben megemlítették előéletét. Igaz, ez a feljelentett kollégák általam is publikált ügye miatt már ismert, így letagadhatatlan volt. [És nyilván nem akartak ők is egy Széchy-ügyet – teszem most hozzá.]

„Hanák Péter történész (1921–1997) a holokausztot ugyan túlélte, de családját elveszítette, így a szellemes, ironikus fiatalemberből hithű sztálinista lett, és szerepet vállalt a magyar történettudomány 1948 utáni szovjetizálásában, vett részt a »reakciósként« megbélyegzett történész kollégái félreállításában – hogy aztán illúzióiból kiábrándulva az államszocialista rendszer kritikusa legyen.”

Érdekes szöveg: eszerint a holokauszt tragédiája tehetett arról, hogy Hanák hithű sztálinista lett? Kollégái félreállítója? Szerencsére messze nem mindenki választotta ezt az utat. Majd a folytatás:

„Miután ’56-os megnyilvánulásai miatt 1957-ben eltávolították az Eötvös Loránd Tudományegyetemről, Hanák az MTA Történettudományi Intézetének munkatársaként, majd osztályvezetőjeként (1964–1990), a dualizmus korának kutatójaként kulcsszerepet játszott az 1867-es kiegyezés pozitív újraértékelésében, továbbá a »szellemi vasfüggöny« egyik 1960-as évekbeli átvágójaként a magyar történetírás nyugatosításában, modernizációjában.

Egyike volt azoknak, akik problémaérzékenységükkel, nemzetközi tájékozottságukkal, kapcsolatrendszerükkel és nyugati megbecsültségükkel kiemelkedtek a Kádár-kori történész nemzedékből, a rendszerváltás után pedig ő vállalta a Közép-európai Egyetem (CEU) Történelem Tanszékének megszervezését.”

Ez utóbbi kétségtelen. Hanák a médiaháború idején már a Soros György által alapított, politikailag és tudományos szinten ma is igen aktív CEU Történelmi Tanszékét vezette. Soros magyarországi főemberéhez, az SZDSZ-es Vásárhelyi

Miklóshoz hasonlóan neki is igen szégyenteljes a múltja. Igaz, azt annak idején inkább csak történészkörökben, illetve az SZDSZ politikai nagycsaládjában ismerhették. Eredettörténetét jó magam is Őze Sándor remek, de sajnos nagyon kevesek által olvasott tanulmánykötetéből ismertem meg, amelyet még az akkori Hamvas Intézet publikált. De nézzünk előtte egy korábbi „hivatalos” változatot:

„Középiskolai tanulmányait szülővárosában, a Somssich Pál Gimnáziumban végezte, majd 1939 és 1942 között a Csepeli Vasművekben dolgozott vasesztergályosként. 1942 és 1944 között munkaszolgálatos volt előbb Magyarországon, majd Galíciában. A nyilas hatalomátvétel után szökött át a szovjet hadsereg által elfoglalt területre Ungvár környékén. A Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán tanult történelmet, egy évig a Római Egyetemen volt vendéghallgató. 1948-ban szerzett tanári diplomát” – írják az életrajzban.

Mennyivel izgalmasabb az a „változat”, amelyet csak a titkos iratokból lehetett felfejteni. Hanák már fiatalon a Kelet-európai Tudományos Intézethez került (a volt Teleki Pál Intézethez), azért is helyezték oda, hogy megfigyeljék és kiszorítsák onnan a „régieket”, a „reakciósokat”, a Kosáry Domokos vezette történész-csoportot. Olvassuk csak az állambiztonsági iratot:

„A Kelet-európai Tudományos Intézetben /volt Teleki Pál intézet/ hónapok óta több gyanús momentum merült fel. Az intézet munkatársainak nyugati orientációja közismert volt. Pártunk szükségesnek tartotta, az intézetnek alapjaiban való megváltoztatását, átszervezését és vezetőségének leváltását. Addig is, amíg ez a hosszabb lejáratú terv kivitelezése meg nem történik, néhány fiatal marxista történész elvtársat nevezett ki a Tudományos Tanács az intézethez. /Hanák Péter, Spira György/. Ezek az elvtársak rövid ott tartózkodásuk alatt több gyanús megnyilvánulást figyeltek meg. /Erős nyugati kapcsolatok, rejtélyes öngyilkosság, rendszerellenes beállítottság/ Gyanújukat különösen alátámasztotta, mikor egy alkalommal Hanák Péter átvizsgálva az egyik jobboldali történész kollégájának fiókját /dr. Kenyeres László/ egy naplót illetőleg feljegyzést talált, melynek hangja és tartalma teljes mértékben a fennálló rendszer szólt és látható módon terjesztésre, nyomtatásra készült.” Kelt: „Budapest, 1949. július 28.”

Ezek szerint a túlbuzgó ifjú nem tétlenkedett, átvizsgálta Kenyeres professzor fiókját, amiben talált egy „rendszerellenes” feljegyzést. De miért tartották ilyen veszélyesnek a Teleki Intézetet? Mert a részben megsemmisítésre, részben háttérbe szorításra, részben felfalásra ítélt szellemi elit ismert „olvasztótégelye” volt. Itt tartották azokat a híres teadélutánokat, amelyeken az egyre nyíltabban üldözött, patrióta, rendszerkritikus értelmiség színe-java összegyűlt.

„Olyan személyiségek tartottak előadásokat, mint – a hazai történészeket nem is említve – Cs. Szabó László, Gratz Gusztáv, Hamvas Béla, a hazalátogató Jászi Oszkár, Kéthly Anna, Kodály Zoltán, Carlile Aylmer Macartney, Márai Sándor, Moór Gyula, Passuth László, Hugh Seton Watson, Szent-Györgyi Albert, Szent-Iványi Domokos, Thienemann Tivadar, Tristan Tzara és Zilahy Lajos” – írta Romsics Ignác Kosáry Domokos és a Teleki Intézet 1941-1949 című munkájában.

Így már pontosan értjük a behatolás okát. Óriási tekintélyek – hatalmi szempontból megannyi két lábon járó veszélyforrás.

Romsics kutatása szerint az intézeti vezetők és a szerkesztők leváltásáról, valamint az intézet átszervezéséről a bolsevikok vezette „Magyar Tudományos Tanács” már 1949. február 25-én döntést hozott. Ezután valahogy el kellett onnan távolítani Kosáryékat. „Az első feljelentés, amelyet Vigh Károly és az újonnan az intézetbe került fiatalok közül Hanák Péter, Sándor Pál és Spira György jegyzett, 1949. április 4-én érkezett ellenük.”

De folytassuk csak a későbbi, részben már idézett jelentést (Budapest, 1949. július 28.).

„A Keleteurópai Tudomány Intézetben /volt Teleki Pál intézet/ hónapok óta több gyanús momentum merült fel. Az intézet munkatársainak nyugati orientációja közismert volt. [...] Gyanújukat különösen alátámasztotta az, mikor egy alkalommal Hanák Péter átvizsgálva az egyik jobboldali történész kollégájának fiókját /dr. Kenyeres László / egy naplót illetőleg feljegyzést talált, melynek hangja és tartalma teljes mértékben a fennálló rendszer ellen szólt és láthatóan terjesztésre, nyomtatásra készült.

Ugyancsak talált egy feltűnő virágnyelven megírt levelet, másik kollégája, dr. Jászai Magda fiókjában. Fenti dolgokról Hanák elvtárs feljegyzést készített ahhoz mellékelve az említett naplót és levelet, azt Andics elvtársnő, Orbán László elvtárson, valamint Kádár János belügyminiszter elvtárson keresztül Hatóságunkhoz akarta eljuttatni. A feljegyzés ezt az utat meg is tette, mégis mindeztideig Hatóságunkhoz megérkezése nem történt meg. Hanák még egy feljegyzést készített, kb. azonos tartalommal, melyet Alosztályunk kézhez kapott és melynek alapján a nyomozást mi elindítottuk.”

Röviden: a jelentés szerint Hanák nem csupán Kenyeres, de Jászai Magda fiókját is átkutatta. Erről készített egy feljegyzést – nevezzük bátran feljelentésnek –, amelyet Andics Erzsébeten (a diktatúra rettegett történészöklén), Orbán László „kulturális” miniszteren és Kádár Jánoson – aki akkor belügyminiszter volt – keresztül akart elküldeni az ÁVH-nak. Az iratok szerint megkeresték a lelkes történészt:

„Felvettük Hanák elvtárrsal a kapcsolatot, aki tájékoztatott minket az Intézet munkájáról, és annak beosztott munkatársairól. [...] Kosáry a Horthy rendszernek hivatalos történet írója volt. [...] 1944-től politikát változtat, és antináci beállítottságúvá válik. Az időben már lényegileg általa vezetett Intézet állandó találkozóhelye volt a náciellenes elemeknek. Kapcsolatai ezidőben Szent-Iványi Domonkos, Szenes nevű ezredes, Borsodi István disszidált washingtoni követségi tanácsos, Szegedy-Maszák Aladár és még sokan a »pizsamás ellenállók« sorából. Érdekessége ennek az időnek, hogy Kosáryhoz egy angolszász ejtőernyős partizán érkezik, akit ő 1945-ig bújtat. Hogy ez nem egy érdektelen valami volt, bizonyítja az, hogy e tetteért, 1946-os londoni útja alkalmával Alexander tábornok a Földközi tengeri hadsereg parancsnoka, kitüntetésben részesítette Kosáryt.”

„Pizsamás ellenálló” – írták a bolsevik nyelvezetű iratban arról a Kosáry Domokosról, aki nagy bátorságot tanúsított azzal, hogy volt mersze elbújtatni az angol ejtőernyőst. „A felszabadulás után hivatkozott angol barát beállítottságára és az akkori kultusz az Intézet igazgatójává nevezi ki.”

Az ÁVH természetesen intézkedett: „Az általános tájékozódás után elhatároztuk, hogy konkrét behatolást eszközölünk az Intézetbe. Hanák elvtáron keresztül megteremtettük a behatolás lehetőségét, és átkutattuk Benda Kálmán, Kenyeres László és Jászai Magda fiókjait, leveleiket, melyeket érdemesnek találtunk lefényképezniük.”

Az egész történet érthető és védhetetlen. Azzal együtt, hogy az ifjú Hanák minden jel szerint még le is bukott:

„Meg kell említenem, hogy kutatásunk alkalmával zökkenő is történt, amennyiben az intézet portása feltűnőnek találta huzamosabb ott tartózkodásunkat, s mivel a bezárt ajtókon behatolni ő nem tudott, gyanúsaknak találta, és másnap jelentette az Intézet igazgatójának a történeteket. Kosáryék ezután átnézték a fiókjait, és megállapították, hogy ott idegen kezek is jártak. A gyanú a kritikus időben bent tartózkodó Hanák elvtársra esett, aki utasításunknak megfelelően visszautasította a gyanúsítást, és Kosárytól elégtételt követelt az ellene irányuló támadással szemben. Ez meg is történt, egy az egy formailag elintézését nyert, lényegileg azonban munkánk ez a vonala megbukott.”

Ezért aztán más útvonalra volt szükség:

„Mivel az intézetbe való behatolás a jövőben is szükségesnek látszik /pl. Kosáry külföldi kapcsolatainak címei titkárnőjének fiókjában vannak/ [...] úgy határoztuk, hogy az Intézet portását, akinek 17 óra után kizárólagos mozgási területe van az Intézetben, be fogjuk szervezni. Beszervezésére az előkészületet megtettük és az

folyamatban van. Ezzel párhuzamosan folytattuk a nyomozást egy másik vonalon, nevezetesen Dr. Guoth Kálmán – az Intézet volt történésze, aki feltűnő körülmények között öngyilkosságot követett el – vonalán is.”

Szegény portás. Próbált becsületes lenni, és mi lehetett a jutalma? Az általa lebuktatott Hanák helyére őt szemelte ki az ÁVH. Mások életével játszottak ezúttal is. Aztán, ha lebuktak, akkor felháborodottan visszautasították a „vádat”. S mivel megszokták a tettetést, később is könnyedén hazudoztak.

Hanák – a posztkommunista, liberális értelmiség egyik nagy gondolkodója, véleményvezére – például így:

„És bár valóban megvolt ez a tagozódás, de azért volt egyfajta belső, nem kádári konszenzus ebben a nemzedékben. Egyetértettünk abban, hogy mindenféle megítélés alapja a szakmai teljesítmény minősége és egyfajta erkölcsi-elvi tartás vállalása. Ennek persze megvoltak a határai, sem módunk, sem jogunk nem volt senkitől hősi ellenállást követelni, de az például alapkövetelmény volt, hogy nem volt szabad belépni a pártba. Nem lehetett a pártközpont embereivel egyezkedni. Semmilyen módon nem lehetett az ÁVH-val kapcsolatot tartani.”

Mit gondoljunk egy olyan ember későbbi pályafutásáról, aki magával kapcsolatban ekkorát hazudik? Senki sem kérte, hogy éppen erről nyilatkozzon a már említett Mihancsik Zsófiának, Hanák a többi átmentett emberhez hasonlóan például hallgathatott volna.

Mit gondoljunk egy olyan értelmiségiről, aki azzal indította el a karrierjét, hogy részt vett más történészek tönkretételében, egyikük pedig öngyilkos lett?

[Egy rejtélyes öngyilkosság]

Menjünk vissza '45-be.

„A Történettudományi Intézet munkatársai – köztük Deér József és Kosáry – Budapesten maradtak, s a Festetics-palota pincéjében rendezkedtek be – írta Romsics Ignác már említett, Kosáry Domokos és a Teleki Intézet, 1941–1949 című tanulmányában. – Itt találtak menedékre a szökött katonák közül Benda Kálmán és Guoth Kálmán, a behívás elől bujkáló Ortutay Gyula és felesége, egy lelőtt angol pilóta, és még néhányan. A felszabadulás élményét 1945. január 20-án élte át a Nemzeti Múzeum pincéjében, ahová néhány nappal korábban költöztek át a szomszédos Festetics-palotából – biztonsági okokból. A felszabadítók Alföldi Andrással, Guoth Kálmánnal és másokkal együtt minden további nélkül őrizetbe vették, s az utcáról begyűjtött Tóth András és Elekes Lajos társaságában a gödöllői gyűjtőtáborba vitték őket.”

Guoth Kálmánt ekkor el is hurcolták a gulágra, ahonnan csak évekkel később térhetett haza. Kosáry szerint megtört emberként.

„A történetet betetőzte, hogy amikor az említett Guoth Kálmán 1949-ben, tönkrement testi-lelki állapotban a szovjet hadifogságból (mint polgári személy!) végre hazatért, Bendának és nekem elpanaszolta, hogy egyesek, köztük Elekes, arra próbálják rábeszélni, hogy mint »jó káder« forduljon ellenünk, akkor jó dolga lesz, a mi sorsunk pedig amúgy is elvégeztetett.

Igyekeztünk benne a lelket tartani, de szegény fiú, teljes idegösszeomlásban, Érdenél a vonat elé vetette magát, azt az írott üzenetet hagyva maga után, hogy neki elég a vörös paradicsomból. Ezután Elekessel lehetőleg kerültem az érintkezést, kivéve, ha támadni kellett” – emlékezett Kosáry Domokos A búcsúzások éve című írásában. Romsics ezt tette hozzá:

„1949. január 31-én öt munkatársukat – Berlász Jenőt, Csapodi Csabát, Komjáthy Miklóst, Polónyi Nórát és Tóth Andrást – azonnali hatállyal elbocsátották. Néhány nappal ezután Guoth Kálmán, aki 1948-ban idegroncsként került haza különböző szovjet büntetőtáborokból, öngyilkos lett”.

Újabb forrásnak felhasználhatjuk az ÁVH „újbeszél” szövegét, amely a propaganda és hazugságok mögött sok információt rejt:

„Guoth Kálmán 1948 végén tért vissza a Szovjetunióból, baloldali beállítottságot mutatott. Ennek valamint a felszabadulás előtt írt és materialista szempontból is elfogadható történelmi tanulmányainak megfelelően szép pozíciót biztosított neki a párt – kezdődik a jelentés. – Kosáryék a kezdettől fogva befolyásuk alá vonták, és lekötöztették, egy pl. míg fizetése nem érkezett Kosáry kölcsönöket adott neki, Benda saját lakásába helyezte el, stb. Guothot igyekeztek és sikerrel kijátszani a kommunisták ellen, és feltehetőleg bizonyos fokig bevonták őt aknamunkájukba.

Guoth június 24-én váratlanul és érthetetlenül öngyilkosságot követett el, Érden a robogó vonat elé vetette magát. Ez annál érthetlenebb, mivel pár nappal előbb terveiről beszélt, egy nappal előtte ruhákat vásárolt, s anyjának levelet írt vidékre történő hazautazásáról.

Tettére magyarázatot adni talán az előtte való napon történt Kosáryval lefolytatott 3 órás bizalmas beszélgetés, valamint az öngyilkosság napján Benda Kálmánnal lakásán lefolytatott beszélgetés tudna adni. E beszélgetések után Guoth, akinek egyébként is gyenge volt az idegállapota, feltűnően viselkedett és elrohant lakásáról. Az öngyilkosság érdekességét különösen aláhúzza a Bendához intézett búcsúlevélben foglalt utalás. Guoth itt azt írja, hogy öngyilkosságát az ÁVO elől való menekülése idézte elő, mert tudjuk, hogy az ÁVO őt üldözi, ezt kollégái megjegyzései tudatosították benne. Ebből kitűnik, hogy Kosáryék hajszták bele az öngyilkosságba.”

Az ÁVH nézőpontja szerint a gulágra hurcolt Guoth Kálmán az embertelen fogságban „megjavult”, de sajnos hazatérve az üldözött Kosáryék befolyása alá került, akik pénzt kölcsönztek neki, és Benda Kálmán még a lakásába is befogadta. A gaz „reakciók”.

Az ÁVH szerint Kosáryék hajszolták a halálba, semmi esetre sem ők, a terrrorszervezet, amelyre Guoth Kálmán hivatkozott.

A feltehetően öngyilkos történészt mára sajnos elfelejtették, egyedül a Vas Népében találtam egy róla szóló informatívabb írást, amelyből megtudjuk, hogy édesapja „Guoth János napszámos volt, majd 1917-től vasúti fűtőként dolgozott; édesanyja Nagy Erzsébet.” Egyszerű családból származott ezek szerint. Guoth 1945-ben „a romániai Focșaniba [Foksány], majd a Szovjetunióba került. A lágerélet gyenge idegrendszerét teljesen tönkretette, különösen akkor, amikor koholt politikai vád alapján egy évre különleges büntetőtáborba zárták.”

Hazatérve egy igazán izgalmas művön gondolkodott:

„1948. október 20-án tért haza megrongált egészséggel és megviselt idegállapotban. 1949 elejétől az MTA Történettudományi Intézetben kapott állást és lehetőséget a tudományos munkára. Nagy tervek foglalkoztatták: meg akarta írni a magyar politikai gondolkodás történetét és egy, a magyar történelem egészét átfogó mű ötlete foglalkoztatta. Ebben az egymással vetélkedő eszmerendszereket nagy történelmi személyiségek párhuzamos életrajzain keresztül vázolta volna fel.

Látszólag kezdett magához térni, sőt a házasságon is gondolkodott. Találkozott egyetemi évei nagy szerelmével, és a kapcsolat újra fellángolt. Súlyos betegségén, szkizoid lelki alkatán azonban nem tudott úrrá lenni. Végzetes lépésre szánta el magát és július 23-án gyalog elindult a vasúti sínek mentén. Érd mellett egy kanyarban a vonat elé vetette magát. Ruháját szépen összehajtotta és cédulát tűzött a csomagra: »Elegem volt a Paradicsomból« felirattal.”

Skizoid lelki alkat? És miért maradt le a „Paradicsom” mellől a vörös jelző? Hiszen nyilvánvaló, hogy valóban miből lett elege, a leírt Paradicsom hitünk szerint a túlvilágon várja, abból a Földön semmi esetre sem sokallhatott be.

Talán sohasem tudjuk meg, hogy mi történt vele, miért menekült a halálba. Láttuk, hogy Hanák „kiesése” után már a portáshoz fordult volna az ÁVH, és azt is, hogy Kosáryék szerint Elekes Lajos is megpróbálta meggyőzni Guoth Kálmánt arról, hogy Rákosiéknak dolgozzon. Lehet, hogy ez volt az utolsó csepp? Mint Somlay Artúr színművésznél, amikor öngyilkosságával üzent Rákosiéknak: nem kíván a terrorhoz asszisztálni.

Hanák Péter maradt, és egyre ismertebbé vált. Később valamikor felébredt, megbánta és lemosta bűneit, majd a diktatúra egyik ismert, sokat utazgató történésze lett. Vajon eszébe jutott egy-egy éjszakán Guoth Kálmán? Vajon álmodott-e arról, hogy fiatalon éppen történésztársai fiókja felé settenkedik?

...

A Leszámolás Vadkeleten-ben természetesen sokat írok a Hanákné-ügyről, illetve Hanák szerepéről a médiaháborúban, illetve az Antall-kormány elleni küzdelemben.

<https://www.facebook.com/mezogaborhalozat/posts/pfbid0qDcYys4qdVJKxcDNQPzAh7oLP6mKWjfEyojhU9QY7HAdoX1nbceGmJC13q2kdJUZl>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)